

De la UEC al Club Muntanyenc. 50 anys d'excursionisme a l'Hospitalet

JOSEP RIBAS I VINYALS

**De la UEC al Club Muntanyenc.
50 anys d'excursionisme a l'Hospitalet**

JOSEP RIBAS I VINYALS

Edició Centre d'Estudis de l'Hospitalet
Major, 54, 1r 08901 l'Hospitalet
Telèfon 93 338 60 91 Telèfon/Fax 93 261 24 90
www.celh.org
celh@catalonia.net

Equip d'edició Mercè Artigas, Rosa Guinart,
Montserrat Perelló i Marta Tapiol, del CEL'H.

Correcció lingüística Assumpta Manzanars, del CEL'H.

Escanejat fotografies Toni Monrós, del CMH.

Agraïments Agraïm especialment el suport dels socis antics i actuals del CMH que ens han donat informació i també la col·laboració de totes les persones que ens han facilitat documentació i fotografies; així mateix volem donar les gràcies a les persones del CEL'H i el CMH que amb el seu treball de voluntariat han donat contingut i forma a aquest llibre i, a les institucions que amb el seu suport econòmic n'han fet possible l'edició.

Aportacions L'edició d'aquesta publicació ha comptat amb el suport econòmic de l'Àrea d'Educació i Cultura de l'Ajuntament de l'Hospitalet, del Centre de Promoció de la Cultura Popular i Tradicional Catalana (CPCPTC) de la Generalitat de Catalunya i de la Caixa Laietana.

Fotografia coberta David Subirana escalant el campanar de l'església de Santa Eulàlia de Mèrida i Joan Freixas observant, ambdós de la secció d'Escalada i Alta Muntanya del CMH. Activitat realitzada el juny de 1982 dins el programa de la Festa Major del barri Centre amb la intenció de publicitar la nova denominació de l'entitat.

Disseny Gràfic Imatge i Color

Impressió Offset Color

Dipòsit legat B-50064-02

ISBN 84-922206-2-7

*Sense veu, closos els llavis,
ens cercàvem els crits dins l'espina,
parlàvem per les puntes dels cabells eriçats
i amb el nostre tremolor silenciós,
Malgrat tot, avançàvem...*

Fèlix Cucurull

A les tres dones de casa: la Dolça,
l'Ariadna i l'Amèlia.

Als companys socis que han perdut la vida
en el seu combat amb la muntanya: Oriol
Batallé, Carles Romero, Víctor Pérez i Josep Marí.

A tots aquells i aquelles que durant aquests
cinquanta anys han treballat des de l'entitat
amb i per a la gent de la ciutat, amb voluntat
de servei, sense esperar res a canvi.
Que són molts i moltes.

Sumari

PRESENTACIÓ, Club Muntanyenc l'Hospitalet	9
PRESENTACIÓ, Centre d'Estudis de l'Hospitalet	11
INTRODUCCIÓ, de Josep Ribas	15

L'EXCURSIONISME, ELS ANTECEDENTS 19

Dels inicis al Grop Saltadiç	21
L'excursionisme a Catalunya. Dels inicis a l'ensulsiada	21
El Grop Excursionista Saltadiç. 1918-1936	22

1952-1966. LA UEC, DELEGACIÓ DE L'HOSPITALET-CENTRE 27

1. INICI DE L'ACTIVITAT DE LA UEC	29
1.1. Un marc polític i social advers. La recuperació	29
1.2. Constitució de la delegació de la UEC de l'Hospitalet-Centre	31
1.3. Les primeres activitats	35
2. LES SECCIONS. EL SEU PROTAGONISME	43
2.1. Les seccions. L'especialització de la diversitat	43
2.2. Secció de Muntanya. La més genèrica	45
2.3. Les marxes per muntanya	49
2.4. Secció d'Iniciació a la Muntanya. Agrupament Escolta Guifré el Pilós	52
2.5. Alta muntanya i escalada. Una història d'entrebancs	59
2.6. L'espeleologia. Primeres activitats	66
3. LA UEC. ENTRE LA CONTINUÏTAT I LA INNOVACIÓ	73
3.1. Una dinàmica d'equilibri entre continuïtat i innovació	73
3.2. Nou estatge social, noves activitats i noves crisis	75

1966-1980. LA UEC COMPLEIX 20 ANYS 81

4. UNA NOVA ETAPA. ACTIVITATS DE MUNTANYA I SOCIALS	83
4.1. El nou marc social	83
4.2. Impuls de totes les activitats de muntanya	88
4.3. Una intensa i variada activitat social	93
5. CELEBRACIÓ DELS 20 ANYS DE L'ENTITAT	97
5.1. L'Entitat compleix 20 anys i enceta crisi	97
5.2. Els temps estan canviat	103

1980-2002. EL CLUB MUNTANYENC L'HOSPITALET. NOU NOM PER A UNA ENTITAT HISTÒRICA	119
6. SEPARACIÓ DE LA UEC I NOU NOM PER A L'ENTITAT	121
6.1. Anys de canvis i nous posicionaments	121
6.2. Nova denominació. El Club Muntanyenc l'Hospitalet	124
7. EL CLUB MUNTANYENC EN L'ASSOCIACIONISME EXCURSIONISTA	131
7.1. Consolidació d'un nou espai associatiu	131
7.2. Temps d'expedicions	140
7.3. S'enceta un altre decenni, amb fites més ambicioses	146
7.4. Cap al cinquantenari	168
2002. DES DEL CIM MIRANT A L'ESDEVENIDOR	175
8. A TALL DE CLOENDA	177
8.1. Algunes reflexions a pròposit dels 50 anys de l'entitat	177
8.2. La Secció Infantil i Juvenil	178
8.3. La feminització del CMH. Una assignatura pendent	179
8.4. El CMH, una associació de voluntariat	181
ANNEX 1. MARXES DE REGULARITAT PER MUNTANYA	185
ANNEX 2. CAMPAMENTS SOCIALS, CAMPAMENTS D'ESTIU D'ALTA MUNTANYA	189
ANNEX 3. RELACIÓ DE MEMBRES DE LA JUNTA UEC-CMH DEL 1952 AL 2002	193
BIBLIOGRAFIA	197
RELACIÓ D'ARXIU, BIBLIOTEQUES I CENTRES CONSULTATS	199
FONTS	201
Revistes i Butlletins	201
Fonts Orals	201
RELACIÓ DE QUADRES	203
ÍNDEX D'ABREVIATURES I CRÈDITS FOTOGRÀFICS	205
ÍNDEX ONOMÀSTIC	207

50

aniversari

CMH

1952-2002

1. Xavier Primo, president del CMH, durant l'acte d'inauguració de l'Exposició Documental, dins els actes programats amb motiu del 50 aniversari del CMH, el 7 de juny de 2002.

Presentació

XAVIER PRIMO

PRESIDENT DEL CLUB MUNTANYENC L'HOSPITALET

L'any 1952, un grup de persones de la nostra ciutat que estimava la muntanya i que sentia un gran respecte per la natura es proposà associar-se per crear una entitat excursionista.

Les persones que tingueren aquesta genial idea eren de procedències i edats diverses. Algunes, les més grans, ja tenien experiència en les activitats de muntanya dels anys trenta al Grop Excursionista Saltadiç. D'altres procedien d'entitats muntanyenques de fora de la ciutat. I fins i tot n'hi havia que el seu neguit per l'excursionisme era més un desig que una realitat.

A totes aquestes persones, però, els unia un gran sentit del civisme i una voluntat de servei al país i a la nostra ciutat, malgrat l'ambient hostil que es respirava i les limitacions imposades.

La primera limitació a superar va ser que el règim no autoritzava la creació d'entitats excursionistes, i es va haver d'adoptar la forma de Delegació de la UEC.

Aquest llibre, que vàrem encarregar al nostre soci Pep Ribas, explica amb molt detall la història de la nostra entitat, la història de la seva gent i la història de la nostra ciutat durant aquests cinquanta anys que ens separen del dia de la seva fundació, i ens dona les pautes per poder-la entendre.

Amb la seva lectura, sobretot els més joves, descobrirem les funcions que feien les poques associacions que hi havia a la nostra ciutat. I, a causa de la situació política en aquell primer temps, la nostra entitat va absorbir un seguit de propostes socials i culturals que ens sorpren que una entitat excursionista organitzés.

En aquest sentit veurem que la nostra entitat no ho ha tingut gens fàcil, especialment en una època en què la majoria de la gent del nostre país va viure molts moments difícils i privacions de tota mena. I també veurem que l'entitat ha tingut èpoques crítiques, de números vermells o de manca de persones per assumir responsabilitats. Dificultats que no han impedit que s'anés desenvolupant l'activitat muntanyenca en totes les seves especialitats: excursionisme, escalada, espeleologia, esquí, alta muntanya i altres; al mateix temps que les altres activitats culturals i cíviques, com fotografia, cançons de motxilla, cinema, turisme i moltes més.

Podrem entendre per què es van prendre decisions tan importants com el pas de Delegació de la UEC a l'actual CMH, i com s'ha pogut superar de forma satisfactòria fent-nos un lloc entre l'associacionisme excursionista. I també podrem entendre que problemes que ara a nosaltres ens semblen molt greus, com pot ser la dificultat per assumir càrrecs de responsabilitat i el relleu de la junta, ja els han tingut en altres èpoques, i finalment s'han resolt.

També podrem descobrir per què a la primera època de l'entitat els socis feien excursions pels massissos i serralades properes. Que hi havia problemes de mitjans de transport, que per anar al Pedraforca necessitaven tres dies i per anar a l'Aneto unes vacances. Qüestions que semblen de difícil comprensió com els problemes que van tenir els escaladors i els espeleòlegs per aconseguir material per poder fer la seva activitat, ja que un sector de l'entitat no era partidari que es practiquesin disciplines considerades de risc.

Un seguit d'històries, ascensions, activitats de les més diverses han quedat enregistrades per sempre en aquest llibre. Un llibre que ens farà descobrir i reviure aventures i vivències passades, un llibre que ens farà viatjar pel temps. El llibre de la història dels primers 50 anys del Club Muntanyenc l'Hospitalet, i del qual jo espero que tots gaudireu llegint-lo com jo n'he gaudit. I desitjo que els socis i les socies del 2002 puguem dir que tenim les mateixes ganes, empena i il·lusió que aquells socis fundadors per portar endavant aquesta entitat que ens uneix.

2. Exposició de fotografies del 46è Concurs de Fotografia Artística (Memorial Antoni Monrós i Valls) i 19è Premi de Fotografia de Muntanya organitzats pel CMH (novembre 2002).

Presentació

CARLES SANTACANA

PRESIDENT DEL CENTRE D'ESTUDIS DE L'HOSPITALET

Començo per una confessió: les commemoracions produeixen un cert regust agredolç. D'una banda, considerem que són positives per donar notorietat o valor a un fet determinat o un personatge històric, però al mateix temps de seguida ens passa pel cap la idea que segurament el cofoisme i les adulacions ben segur que poden deixar fora de combat el necessari sentit crític que ha d'informar tota anàlisi social. Tanmateix, les commemoracions continuen i segurament, cal ser realistes, són un dels elements que més ajuden a divulgar determinats fets o esdeveniments en àmplies capes de la societat. Per tant, cada cop més s'imposa que tots plegats prenguem consciència de la necessitat que aquests moments d'irrupció de la memòria incloguin reflexions crítiques i serioses.

És en aquesta línia que el Centre d'Estudis de l'Hospitalet es va plantejar fa un parell d'anys els actes de commemoració dels setanta-cinc anys de la concessió del títol de Ciutat, a l'Hospitalet. I ara, amb un objectiu molt més concret, ens hem plantejat la col·laboració en els actes del cinquantè aniversari del Club Muntanyenc l'Hospitalet.

Algú pot pensar que les dues coses no tenen res a veure. Al contrari, en tots dos casos ens trobem davant de diverses possibilitats de refer la nostra història recent, sia la del conjunt de la ciutat, sia la d'algun dels instruments que els ciutadans han utilitzat per divertir-se, ampliar els seus coneixements geogràfics, fer vida associativa i en algunes ocasions, fins i tot encobrir actuacions que la dictadura franquista considerava il·legals. En dues paraules, fer ciutat.

Per tot plegat, és per a nosaltres una enorme satisfacció que el llibre que presentem s'hagi pogut incloure dins de la jove col·lecció Recerques, que camina així cap al seu tercer lliurament. Una col·lecció que vol mostrar la pluralitat d'interessos que mouen el Centre d'Estudis, des de la immigració dels anys seixanta, que va ser el motiu del primer volum, a la història social de l'esport, i ara a la d'un club muntanyenc de la ciutat.

Perquè per nosaltres la reconstrucció de la història associativa de l'Hospitalet és un repte important, i fins i tot podríem dir que és un dels veritables fils conductors de la nostra trajectòria.

El motiu, molt senzill: reconstruir la història associativa és una de les millors possibilitats d'acostar-se a la història de la gent, de la ciutadania.

I en aquest sentit, la història del Club Muntanyenc té diverses virtualitats. En primer lloc, es tracta de la memòria d'un grup d'hospitalencs que han fet de l'activitat excursionista, en un sentit ampli, l'eix del seu lleure. Un lleure que ha anat evolucionant moltíssim, com mostra, no només el text, sinó les fotografies que l'acompanyen.

Un excursionisme d'espardenya, amb descripcions de sortides que als més joves els semblaran d'un passat molt ranci i llunyà, i que en canvi són d'èpoques molt properes. Un excursionisme que s'especialitza i s'esportivitza, i fa emergir activitats com l'escalada, l'esquí o l'espeleologia.

Un excursionisme que coneix l'impacte de l'aparició de l'automòbil privat, i un enorme contrast en les possibilitats de desplaçament.

En segon lloc, es tracta també de la memòria d'uns excursionistes que viuen en primera persona l'impacte de les conjuntures polítiques. Un excursionisme que neix absolutament vinculat al catalanisme de final del segle XIX i que en el cas del Club Muntanyenc, comença a viure les limitacions de la dictadura franquista des del seu naixement.

Aquest fet confereix a la història que se'ns explica un valor afegit per entendre les ramificacions del control exercit pel franquisme en totes les esferes de la vida quotidiana, que en aquest cas passa des dels permisos per viatjar a les zones frontereres del Pirineu fins a la necessitat de trobar avals de persones del règim simplement per poder crear l'entitat.

En tercer lloc, voldria fer èmfasi en la memòria de totes aquelles activitats que va fer l'antiga Delegació de la UEC, que depassaven de llarg els objectius intrínsecs d'una entitat excursionista, des de l'aixopluc de grups escoltistes fins a la promoció d'activitats cíviques i culturals que no tenien altres vies d'expressió.

Com es pot veure, l'interès de l'obra depassa la crònica interna d'una entitat de la ciutat. Però per acabar d'acomplir

aquest objectiu calia que qui la escrivís en tingués consciència. I aquí s'ha produït la felig troballa de l'autor adient.

En Josep Ribas (en Pep) ha estat i és encara un membre actiu del Club Muntanyenc, però a més és llicenciat en Història Contemporània i membre del Centre d'Estudis.

D'aquesta manera, una sola persona reunia les qualitats de bon coneixedor de l'objecte d'estudi, formació acadèmica i experiència en l'estudi de la ciutat.

No endebades en Josep Ribas va ser un dels autors de la *Història de l'Hospitalet. Una síntesi del passat com a eina de futur* que varem publicar al CEL'H l'any 1997, a més d'altres col.laboracions puntuals també sobre la història de la ciutat.

Per tant, en Josep Ribas ha tingut una doble perspectiva d'aquesta història, tant des de dins del Club com també una altra de més distanciada, des de la perspectiva de la història de la ciutat. De tot plegat n'ha sortit aquest llibre, que a més té per nosaltres l'aliciet de ser una empresa comuna entre dues associacions de la ciutat, el CEL'H i el Club Muntanyenc. Però sobretot, i pel que fa al contingut, la satisfacció d'anar fent un camí que va omplint, poc a poc si es vol, però intentant ser al màxim de rigorosos, peça a peça, la història de la ciutat.

3. L'alcalde de la ciutat Celestino Corbacho amb Toni Monrós, president d'Honor i president respectivament de la Comissió del Cinquantenari i la regidora Meritxell Borràs, portaveu del grup municipal de CiU. 7-11-2002.

Introducció

JOSEP RIBAS

HISTORIADOR

Ara fa poc més de dos anys que en Carles Primo em va fer la proposta d'escriure la història del Club Muntanyenc l'Hospitalet i editar un llibre, amb motiu d'acomplir-se els seus cinquanta anys a final de l'any 2002. L'escenari que va escollir per fer-me la proposta penso que no estava exempt d'una certa dosi d'intencionalitat que contribuís al meu convenciment. Va ser en el transcurs d'una activitat d'escalada a Montserrat en la qual compartíem cordada en Carles, la Lupe Cosp i jo mateix.

La idea em va semblar força interessant, però la prudència va fer que no mostrés un excessiu entusiasme, i vaig donar un sí condicionat. Era molt difícil donar una resposta immediata atès el conjunt de circumstàncies favorables i desfavorables que calia sospesar. En primer lloc calia esbrinar quin era l'abast de la proposta. Calia saber què em demanaven exactament, i si els criteris de "fer la història" del Club Muntanyenc podien ser compartits amb els meus.

En segon lloc hi havia el factor temps. Aquesta proposta la feien al juliol de 2000, que amb la immediatesa de les vacances volia dir posar-s'hi a treballar a principi de tardor, cosa que d'entrada em va semblar una limitació important.

En tercer lloc, abans de donar una resposta definitiva vaig voler comprovar quin material d'arxiu hi havia, les fonts administratives, el material gràfic i fotogràfic i les ressenyes d'activitats. Vaig poder comprovar que de tot aquest material n'hi havia molt, però absolutament desordenat, atomitzat en carpetes diverses, sense classificació i amb determinats períodes sense gairebé cap mena d'arxiu. I, per acabar, havia d'escollir entre emprendre una tasca que em feia molta il·lusió i l'escassa disponibilitat de temps per dur-la a terme a causa d'altres compromisos.

Finalment, vaig prendre la decisió d'assumir el repte posant un seguit de condicions: no estava disposat a limitar-me a fer una relació cronològica dels fets més rellevants il·lustrats amb algunes fotografies i documents ni tampoc a fer un sofregit d'articles inconnexos. Vaig proposar-me, i així ho vaig fer saber a la comissió organitzadora de la celebració del cinquantenari, fer una història social que relacionés l'entitat, les persones que la componien i les seves activitats amb l'entorn social i polític de la ciutat en cadascun dels períodes clau entre el 1952 i el 2002.

Havia de ser un treball crític i el màxim de rigorós possible, fins on m'ho permetés l'administració dels límits de les meves capacitats i l'escàs espai de temps a què ja m'he referit. Que s'hi veiessin reflectides la major part de les moltes persones de la ciutat que havien estat, o que continuen essent, protagonistes d'aquesta història, amb les seves actituds, els seus compromisos, els seus encerts i els seus desencerts. Em van dir que sí.

Era, doncs, qüestió de posar-s'hi. Abans de res calia assegurar les condicions d'edició. La meua condició de membre actiu del Centre d'Estudis de l'Hospitalet i de membre no tan actiu com m'agradaria del Club Muntanyenc va facilitar la solució d'aquest episodi en trobar el suport del primer, amb la lògica coincidència de les seves condicions pel que fa a les característiques i l'abast del treball que iniciaria.

La metodologia seguida ha estat la confecció de fitxes, fruit del buidatge i l'anàlisi de la documentació existent a l'arxiu del Club Muntanyenc, convenientment seleccionada entre correspondència, llibres d'actes, registre d'altres i baixes de socis, memòries, programes, ressenyes, butlletins i fotografies, entre d'altres papers, completats amb un seguit d'entrevistes enregistrades i converses informals, i també consultes a diversos arxius, bibliografia i altres fonts externes, especialment de la ciutat. També cal dir que la meua condició de soci i modest protagonista de base des de l'any 1958 m'ha donat l'avantatge de poder aprofitar la pròpia experiència a l'hora d'interpretar les fonts de consulta. Aquesta part del treball ha estat la més feixuga, però també la més engrescadora. La resta, la seva transcripció al paper, s'ha fet manllevant hores de son a les nits i dies a les vacances.

Però parlar de la resta com si ja fes referència a un producte final no és exactament el que correspon a la realitat, ja que un cop "acabat" encara havia de seleccionar fotografies i documents que calia incorporar, i escriure-hi els peus, fer revisions, incorporar petits detalls que s'havien oblidat i altres coses inimaginables.

Les conclusions que, al meu parer, es poden treure d'aquesta recerca són diverses. Tan sols en vull apuntar unes quantes i deixar a les persones que llegeixin aquest llibre que decideixin per elles mateixes. Una de les característiques que cal desta-

car és l'evidència del caràcter social de l'entitat en les diferents etapes de la seva existència, la seva interrelació amb el fet ciutadà i amb el territori –en aquest cas el barri del Centre– i el seu dinamisme. Aquestes característiques es posen de manifest tant en el moment en què s'exerceixen com en el moment en què es neguen.

Un clar exemple d'això és el fet que, des d'un primer moment, la constitució de la Delegació de la UEC va més enllà de l'activitat esportiva de muntanya per inscriure's en l'àmbit de fenòmens de resistència, d'altra banda habituals en determinats models d'associacionisme durant el franquisme. I també en fenòmens d'integració social i capacitat de convocatòria que s'expliquen per l'extracció obrera i popular de la massa social de l'entitat.

L'altre exemple, el de l'afirmació per la negació, es produeix en el moment en què, per raons suposadament d'acomodació personal i de contemporaneïtzació, hi ha intents d'acostar-se al poder polític local durant el decenni dels seixanta i, ja més tard, quan algun directiu s'entesta a proclamar el caràcter exclusivament excursionista de l'entitat, producte d'alguna dèria d'excés de prudència i desorientació en l'època del trànsit del franquisme a la incipient democràcia.

Per contrast amb l'anterior però també de manera complementària, s'ha de destacar la seva activitat esportiva en les diverses modalitats relacionades amb el món de la muntanya, que han abastat des de les caminades populars per la serra de Collserola, obertes a tothom, fins a les expedicions a l'Himàlaia, limitades a homes i dones amb capacitats tècniques i físiques adequades, passant per la molt destacada activitat espeleològica, per posar uns quants exemples molt significatius. Unes activitats amb un dinamisme creixent, que han mobilitzat i mobilitzen el conjunt de l'entitat i que li han conferit un reconegut prestigi dins del món de l'excursionisme, més enllà del territori de la nostra ciutat.

Inscrit dins del fenomen de resistència, s'ha de fer esment especial a l'Agrupament Escolta, tant pel que fa al seu paper de formació cívica d'un seguit de nois i noies com per les posteriors conseqüències, que revertiran en la pròpia entitat proporcionant una pedrera de persones que hi assumeixen res-

ponsabilitats directes i també diverses persones que prenen altres compromisos socials a la ciutat.

No puc passar per alt en aquesta presentació el fet que aquest treball no hauria estat el mateix sense l'ajuda que moltes persones, entre socis antics i actuals, s'han prestat a donar-me en forma de converses que han contribuït a dotar-me de més elements d'anàlisi. Tampoc sense l'ajuda d'aquelles persones que no han dubtat a cedir fotografies i material gràfic. A tots el meu sincer agraïment. Però també als que, amb el seu exemplar comportament, en el temps de la meua juvenesa, quan jo era més actiu a l'entitat, van exercir una influència positiva en mi, i em consta que també en molts d'altres. I aquesta influència positiva té molt a veure amb la diversitat de compromisos dins i fora de l'entitat que s'han generat. Entre aquestes persones vull citar Agustí Boada i Ramoneda, ja traspasat, i Ton Ribas.

Finalment, vull deixar que les persones que al llarg d'aquests cinquanta anys han estat vinculades d'una manera o d'una altra a l'entitat siguin les que, quan llegeixin aquest llibre, decideixin la seva utilitat en el propòsit d'explicar i analitzar els cinquanta anys del Club Muntanyenc l'Hospitalet, que decideixin els encerts i els desencerts pel que fa al seu rigor i que decideixin, en definitiva, si he reeixit en allò que se'm va encomanar.